

Şahin, Hacı Ali. "Leskofçalı Gâlib Divan'ı." Yüksek Lisans Tezi.
Erciyes Üniversitesi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa
Argunşah) 120125. Devrem ediyor.

16 MAYIS 1998

LESKOFÇALI GALİB

ÖZGÜL,

M. K., Leskofçalı Galib, Hayatı ve Eserleri, Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yayınları. Sevinç Matbaası, 1987, SS. 171.

8 UZAYK 1993

28 TEM 2006

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA BELİRSİ ÖZGÜMAN

Yıldız, Ahmet Hamit. "Leskofçalı Gâlib: hayatı, dönemi, sanatı,
Divânı ve metnin bugünkü Türkçesi." Yüksek Lisans Tezi.
Boğaziçi Üniversitesi, 2003. (Danışman: Prof. Dr. Günay Kut)

LESKOFÇALI GALİP BEY (1828-1867)

Asıl adı Mustafa olan Leskofçalı Galip Bey, 1828'de (Bugün Yugoslavya topraklarında bulunan) Leskofçe'de doğdu. Üsküp valilerinden İsmail Paşa'nın oğludur. Özel bir eğitim yoluyla öğrenimini Leskofçe'de yaptı. Daha sonraları Afyon Karahisar'da sürgünde bulunan babasının affedilmesiyle İstanbul'a gelip yerleşti.

1849-1851 yıllarında Sadaret Mektubi kalemünde, Bosna Valisi Veliyettin Paşa'nın katipliğinde bulundu. Bu sırada, Bosna eşrafından bir kişinin kızı ile evlendi ve bu evlilik sonucu oğlu Mehmet ve Ayşe adında bir kızı dünyaya geldi. 1853-1956 Kırım Harbi esnasında Galip Bey, Deniz Kuvvetleri Ordusu kitabetine uygun görülerek, Kırım adasına gitti. Dönüşte, Gümrük Emareti'ne atandı, fakat burada fazla kalamadı, azledildi.

O, 1860-1861 yıllarında İstanbul gümrüğünde Tahrirat Müdürü iken Hersekli Arif Hikmet, Yenişehirli Avni, Üsküdarlı Hakkı Beyler ve Namık Kemal ile Ziya Paşa'nın beğendikleri bir şair oldu. Namık Kemal'in Vatan Kasidesi'nin yazılışında Leskofçalı Galip beyin bir kıtasının etkisi açıkça görülür.

Leskofçalı Galip Bey, Mithat Paşa'nın Tuna valiliği (1864-1867) sırasında, Galip Beyi de beraberinde götürdü ve şair onun yanında başkatiplik ve Tuna gazetesinde yazarlık yaptı. Türkçe Bulgarca çıkarılan bu gazetenin sütunlerinde, Leskofçalı Galip Bey'in çok değerli fikir yazıları basıldı. Bu yazılar, Bulgaristan Türklerinin kaderi ile ilişkin zorluklarla dolu günleri yansıtan makaleler ve dolgun şiirlerdir.

Halep vilayetinin yeniden oluşturulması ile orada Ahmet Cevdet Paşa'nın valiliğinde mektupçuluk yaptı. Cevdet Paşa ile Halebe gitti ve 5-6 ay sonra istifa ederek İstanbul'a geldi. Burada, görev aldığı hiçbir yerde kaydı yoktur. Bir süre sonra Girit'e kitabette istihdam etmek üzere gitti.

Leskofçalı Galip Bey, Halep ve Girit'teki görevlerinden sonra, 1867 yılında Rüşumet muhasebeciliğine getirildi. Tanzimat döneminde Divan şiiri geleneğini canlandırmak, yaşatmak amacıyla Encümen-i Şuara adıyla kurulan topluluğa katıldı. Divan şiiri geleneğinin son ustalarından bir şair oldu. Fakat bütün çabalarına rağmen, Divan şiiri o dönemlerde çöktü çökecekti.

Leskofçalı Galip Bey 1867 yılında İstanbul'da öldü.

Hersekli Arif Bey, bir risalesinde, Leskofçalı Galip Beyin, kendinin ve Kemal Beyin ikisinin de üstadı olduğunu söyler. Başka bir yazısında ise Galip Bey hakkında şöyle yazar:

"Galip Bey, koyu kumral sakallı, melihülvech, asabiyülmizac, fevkalade zeki idi. Ben, iki odalı bir evi kendime geniş buluyorum, Şinasi ile Galip, kainatı kendilerine dar görürlerdi. Bunlara dünya müteveccî iken dünyaya sığmadılar, kendilerini yediler. Hele Galip inhimaki işretle mahv oldu..."

Ahmet Mithat Efendi ise, Naciye'ye gönderdiği bir mektupta şöyle der:

".. Tuna vilayeti mektubi kalemimde iken mektubumuz, mümeyimiz ve bahusus erkani müsevvidinin seramedi olan Galip Bey merhum gibi behrei ebedi ile mümtaz olan büyüklerimiz, bize bir takım nüsahi edebiyeye vererek tenzirlerini emr ederler ve nazım ve nesirde terakkimize bir gayreti hayır bahaneyle ile himmet buyururlar idi."

Leskofçalı Galip Bey, Arapça ve Farsça dillerini çok iyi konuşan ve Türk edebiyatını, onun şair ve ürünlerini çok iyi bilen bir kişidir. O, sadece şiir alanında değil, aynı zamanda etkili düzyazılar da kaleme almıştır. Fakat bunlar, şair hayatta iken gazete ve dergi sayfalarından toplamı derlenmedi. Zamanın geçmesiyle şiirlerinden büyük bir kısmı ortadan kayboldu. Bu hususta Selanikli Faik Paşa şöyle der:

"Galip Beyin lisanında lüknet vardı. Sözü zahmetle söylerdi. Yazısı okunmazdı. Yalnız benimle daha bir kişi okuya bilirdi. Davayı liyakat etmezdi. Bende yüz kadar gazeli vardı. Kendi eşarımla beraber zayı oldu..."

İbnülemin Mahmut Kemal, "Son Asır Türk Şairleri" külliyyatının üçüncü kitabında onun şiirleri hakkında şöyle yazar"

"Ruhi Sani" tesmiye ettiği ilk divanı Van'da yandı. Bunun vücade getirdiği zaman yirmi altı, yirmi yedi yaşında idi.

İkinci Divan, birinci divanın ziyandan vefatına kadar geçen on senelik sanihatın zarfı zarifidir.

Bu divanın bir nüshasını Namık Kemal Bey tabi olunmak üzere- Magosa'dan Zeynelebidin Reşid Beye göndermiştir.

Kemal Bey bir mektubunda:

"Galip divanı basılırsa mucibi ehemmiyet olur. Deli Hakkılar fılanlar eski yolda nasıl söylenir imiş öğrenirler..." diye yazar.

Leskofçalı Galip Beyin şiirleri ölümünden sonra İbnülemin Mahmut Kemal İnal tarafından toplanarak "Leskofçalı Galip Divanı" adıyla yayımlandı.

Galip Bey, edebiyat tarihimizde, Rumeli kökenli, güçlü altın kalemlerimizden biridir.

Niyazi Hüseyin Bahtiyar

Balkanlar'da Türk Ünlüleri: ansiklopedik

bilgiler, 1. Kitap, İstanbul-1999, s. 128-129.

20 EYLÜL 2000

29 HAZİRAN 1993

Leskofçalı Galib

Kapagı s. 111
12. N. 111

KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI : 830

LESKOFÇALI GALİB HAYATI ve ESERLERİ

Metin Kayahan ÖZGÜL

Türkiye Devleti Valisi	
Kayıt	8968
Tasnif	928 GAL

TÜRK BÜYÜKLERİ DİZİSİ: 58

Ankara 1987

Leskofçalı Gâlip Mutasavvıf Bir Şâir Midir ?

M. Ziya BAĞRIACIK

Niğde Üniversitesi, Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Öğretim Görevlisi

Klasik şiirimiz Tanzimatla birlikte yepyeni bir boyut kazanır. Bu yeni boyutun mimarı sayılan Şinasi, hemen yanı başında Ziya Paşa ve akabinde Namık Kemal, devrin değişen edebî çehresiyle birlikte gelişen yeni neviler çerçevesinde kayda değer örnekler verirler. Özellikle şiirde bu yeni nevilerin ortaya çıkmasında, dönemin değişmeye başlayan sosyal ve kültürel zemini büyük rol oynar. Eski nazım şekillerine tâbî, ancak muhtevada yenilik yapma gayreti içinde olan şairlerin verdikleri bu örnekler, divan şiiri geleneğinin bir devamı olmadığından, eskiyle yeni arasında müphem bir tavır gibidir. Ne var ki, devrin yenilik hareketleri yerleşik düşünceyi sarsmış ve özellikle divan şiiri bundan fazlasıyla etkilenmiştir. Divan şiiri, XIX.yy. başlarında Enderunlu Vasıf ile mahallî ve hayata dönük bir muhteva kazanır. Lakin dilde ve zevkte bayağılığa doğru gider. Tanpınar, klasik şiirdeki bu çöküşe dikkat çekerek XIX. asrın ilk neslinde bile geleneğin devam edemesinden yakınır: "...bununla beraber XVI., bilhassa XVII. Asırlarda ve bazı büyük XVIII.asır şairlerinde -Nedim, Galip-, şiirimizin esas vasfı olan o yüksek artisan'a, şairlerimizin kullandıkları itibari dili son mükemmellik hadlerine vardırmaq için sarf ettikleri gayret sayesinde elde ettikleri zevk asaleti, teksif kudreti, plastik ve müzikal kıymetler bu boşluğa örtüyordu. İşte XIX. asrın ilk nesli diye tanıyacağımız şairlerde ve onları hemen takip edenlerde bilhassa dikkate çarpan bu klasik diyebileceğimiz zevkin hiç olmazsa bazı şairlerde hemen hemen kayıp olmasıdır..."¹

Leskofçalı Galip, yeni şiirin temsilcilerini -

özellikle Namık Kemal- etkileyerek bu yeni nevilerin belki de hazırlayıcısı olan son dönem divan şairlerimizden birisidir. Her ne kadar kaynaklarda adı, eski şiirle birlikte zikredilse de, onun şiir anlayışından etkilenen yeni şiirler bu açıdan dikkate değerdir. "Devletin ve sarayın Avrupalılaşıma eğilimleri halk arasında tepki doğurarak dine aşırı düşkünlük şeklinde karşılığını bulmaktadır. İşte bu noktada Leskofçalı Galip ve etrafında toplanan Encümen-i Şuara² şairleri XVII.asır şiirine dönerek ilhamlarını Nâilî, Şeyhülislâm Yahya, Fehîm-i Kadîm'den almaya başladılar. Bu hareket devrin yaygın tasavvuf ve Mevlevilik temayülünden de faydalandı. Bir bakıma klasik zevke dönülmüş oluyordu. Şinasi'nin yeni edebiyat için yaptığını, Galip eski edebiyat için gerçekleştirdi. Edebiyat tarihimizin daha sonra gösterdiği eski-yeni çekişmesinin temellerinde bu iki eğilimi görmek her zaman mümkün olacaktır."³

Leskofçalı Galib'in sahip olduğu tek eseri divanıdır. İbnü'l-emin Mahmut Kemal İnal tarafından bir önsöz ilavesiyle 1917'de *Leskofçalı Galib Divanı* adı altında İstanbul'da yayınlanmıştır. Bu önsöz dikkatle incelendiği zaman, M.Kemal İnal'ın Galib'in fikirlerini, hayat anlayışını oldukça isabetli değerlendirdiği görülür. Söze marifetten bahsederek başlaması ve onun; "marifet rûhu'l-hayat addolunacağı için erbab-ı marifete hayat kadar ehemmiyet vermek lazım görülmüştür. Yaşamak için bilmek lazımdır." ve "insaniyet marifetle kaimdir" hükmü, ilk bakışta Galib'in divanını hangi anlayışla kaleme aldığı gösterir niteliktedir. Ancak bu hükümdeki samimiyeti Galib'in şiirlerinde görmek pek mümkün değildir.

"Galib'in dinî terbiyesi hakkında esaslı malumat yoktur; ama muhtemelen ilk din derslerini aile çevresinde almıştır. Şair gençliğinde Nakşibendî tarikatına intisab eder."⁴ Ancak divanında sadece bir tek beyit bu müntesiplikten mülhemdir:

"Mazhar-ı nûr-ı Resûlullah olan Nakşileriz

Sırr-ı mir'ât-i Cemâlullah olan Nakşileriz"

GALİ

GALİ Rehim, bk. **GABDİREHİMOV**, Galî Rehim Mühemmetoğlu Mühemmetşakir ulı

GĀLİB (18. yy.): Divan şairi. Bosna'da doğdu. Şiirlerine örnekler Belig'in antolojik eserindedir.

Kay.: NAZZE, 1999, s. 286-287; *TGDEİS* s. 256; *TN 2/724* (3064). ♦♦Yaz.Krl.

GĀLİB (1825-?): Divan şairi. İstanbul'da doğdu. Adı İsmail Galib Beydir. Surre Emîni Hacı Mustafa Ağanın oğlu İzzet.Beyin oğlu olduğu için İzzetbeyzade diye tanındı. Sadaret Mektubî Kalemî halifelerindendi. Abdülaziz devrinde vefat etti. Bir şiiri *Fatin Tezkiresi*'nde dir.

Kay.: *SO 4/474*; *THE* s. 314; *TN 2/724* (3061). ♦♦M. CUNBUR

GĀLİB (1829-11.12.1867): Divan şairi. Leskovik/Leskofça'da doğdu. Adı Mustafa Galib Beydir. Leskofçalı Galib diye tanındı. Eski Üsküp valisi Leskovikli Şehsüvarzade Hacı İsmail Hakkı Paşa ile Nişli Hafızpaşazade Mahmud Paşanın kızı Tütî Hanımın oğludur. Yahya Kemal Beyatlı*'nın anne tarafından büyük amcasıdır. İlköğrenimini doğduğu yerde yaptı. Afyon'da sürgünde bulunan babasının affedilmesi üzerine onunla birlikte İstanbul'a geldi (1846/47). Memuriyete Sadaret Mektubî Kaleminde başladı (1849/50); 1851/52'de Bosna Valisi Veliyüddin Paşanın divan kâtipliğini yapmak üzere İstanbul'dan ayrıldı. 1853'te istifa ederek İstanbul'a döndü. Bir süre sonra Kırım Savaşı sırasında Bahriye ordusu kâtibi olarak Kırım'a gönderildi. Babasının Hakkâri-Van valiliği sırasında Van'a gitti. Burada Van bilginlerinden Arap ve Fars dilleri ve edebiyatlarındaki bilgisini ilerletti. İstanbul'a döndüğünde Gümrük Emanetinde görev aldı (1859). Trablusgârp Gümrük Emanetine atandı (1861). Midhat Paşanın Tuna valiliğinde Vilâyet İdare Meclisinde başkâtiplik ve *Tuna* gazetesinde başyazarlık yaptı (1864). Ahmed Cevdet Paşanın valiliği sırasında kısa bir süre Halep mektupçusu oldu. (1865). Halep'ten Girit'e gitti. Rûsumat muhasebeciliği yaptı. İstanbul'a döndükten sonra vefatına kadar başka görev almadı. İstanbul'da aşırı içki düşkünlüğü yüzünden genç yaşlarda vefat etti. Topkapı dışında babasının kabri yanına gömüldü. Çevresinde toplanan şairlerle, yeni şiir anlayışına karşı Encümeni-Şuarâ'yı kurdu. Amaçları 19. yüzyıl başların-

da, divan şiirini, dilde ve zevkte düşmüş olduğu seviyesizlikten kurtarmaktı. Nâilî, Şeyhülislâm Yahya, Fehim-i Kadîm'in şiirlerinden ilham aldı. Devrin yaygın tasavvuf ve Mevlevilik eğiliminden de yararlandı. Büyük mutasavvıflarda görülen özlem, içtenlik ve ümit onun şiirlerinde pek de yansımada. Ancak şiir dilinin mükemmelliği bazı zayıf taraflarını örttü. Bir bakıma klasik zevke başarıyla dönmüş, bu zevki gençlere aşılmuş bir şairdi. Namık Kemal'i, Ziya Paşayı, Hersekli Ârif Hikmet'i ve çevresindeki diğer genç şairleri etkiledi. Nitekim Namık Kemal'in Vatan Kaside'sinde Leskofçalı Galib'in bir kıtasının etkisi açıkça görülmektedir. **Eseri:** *Rûh-ı Sâni* adını verdiği, 26-27 yaşlarında düzenlediği ilk *Divan*'ı Van'da yandı. İkinci *Divan*'ı bundan sonra yazdığı şiirlerden meydana geldi ve ölümünden sonra 1917'de İbnülemin Mahmud Kemal İnal tarafından, başına (1-47. s.) geniş bir önsöz eklenerek *Leskofçalı Galib Divânı* (İst. 1917) adıyla Âsâr-ı Müfide Kütüphanesi Serisinde yayımlandı.

Kay.: Kayahan Özgül, *Leskofçalı Galib, Hayatı ve Eserleri*, Ank. 1987; *OM 2/352*; *RTET 2/973-974*; *SATŞ*, 2000, 2/679-890; *SO 1/384*, 3/616; *TDEA 3/272-273*; *TGDEİS* s. 155; *THE* s. 313; *TMA* s. 147; *TN 2/722* (3056). ♦♦M. CUNBUR

GĀLİB (19. yy.): Divan şairi. Galib Efendi, Haremeyn Müfettişi İbrahim Efendinin oğludur. Kitabet öğrenimi gördü. Mahmud Paşa mahkemesinde kâtiplik yaptı. **Eseri:** *Divan* bir nüshası Millet K. AEME 313'tedir.

Kay.: *TN 2/724* (3060); *TŞ/AH* s. 51. ♦♦ M. CUNBUR

GĀLİB (1876-29.3.1906): Divan şairi. Kayseri'de doğdu. Adı Mehmed Galib Efendidir. Eserlerinde İbni Seyyid Galib adını kullandı. Kayseri'de Çivici-zade adıyla tanındı. Seyyid Efendinin oğludur. 1877'de tahrirat kalemine girdi. İstanbulda iken Farsça ve Fransızca öğrendi. Kayseri'ye dönerek okullarda serbest hocalık yaptı. Terakkî İbtidâî öğretmenliğine, oradan da Sivas İdadî Müdür Muavinliğine ve Türkçe, Tarih ve Edebiyat öğretmenliğine tayin oldu. Mezarı Sivas'ta Keçeçizade İzzet Mollanın kabri yanına gömüldü. **Eserleri:** İbni Seyyid Galib adıyla mürettep *Divân*'ı ve basılmamış başka eserleri vardır. *Mesnevî*'yi de kısmen manzum olarak Türkçeye çevirdi. Şiirlerine birkaç örnek İ. M. K. İnal'ın eserinde yayımlandı.

muhibbim ve kadîm dostum Prof. Dr. İsmail E. Erünsal'ın armağan kitabında yer almasını münasip gördüm. Bu vesileyle İnal, Ünver ve Ayverdi'yi rahmetle anar, Erünsal'ın ömrüne bereket dilerim.

22 Subat 2014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

İSAM DN-
223560

- Leskofçalı Galib (120125)
- Namık Kemal (140116)

**Nâmık Kemâl (ö. 1888)
ve Leskofçalı Gâlib (ö. 1867)**

İnci Enginün*

Nâmık Kemâl ile Leskofçalı Gâlib arasındaki dostluk ve bu dostluğun Nâmık Kemâl'i etkilediği hakkındaki kanaat yaygındır.¹ Kabına sığmayan bu coşkunun mizaçlı iki şair arasındaki yakınlığı defalarca incelemek istedim, aralarında bazı ilginç benzerlikler gördüm, ama sonuçlandıramadım. Bunun en önemli sebebi bu ilişkiyi açıklayacak yeterli malzemenin elde olmaması, özellikle Leskofçalı'dan pek az belge kalmasıdır. Bu iki şair arasında hem aile çevreleri, hem de zihniyetleri arasında bazı yakınlıklar bulunduğu gibi, bu iki şairden hareketle Encümen-i Şuarâ topluluğunun işlevini açıklamak mümkün görünmektedir. Ancak ben bu yazıda sadece Nâmık Kemâl ile Leskofçalı Gâlib'in ilişkilerinden söz edecek, öteki Encümen-i Şuarâ şairlerine, önemli gördüğüm bir iki nokta dışında yer vermeyeceğim.

* Marmara Üniversitesi
(Emekli).

1 İbnülemin Mahmûd Kemâl, "Mustafâ Gâlib Bey," *Divân*, Leskofçalı Gâlib Bey (İstanbul: Matbaa-ı Âmire, 1335 [1917]), 3-47; Süleymân Nazif, *Nâmık Kemâl* (Dersaadet: İkbâl Matbaası, 1340 [1922]), 10; Mithat Cemal Kuntay, *Nâmık Kemal: devrinin insanları ve olayları arasında*, c. 1 (İstanbul: Maarif Matbaası, 1944), 27; Mehmet Kaplan, *Nâmık Kemal* (İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi, 1948), 27, 35-40; F.A.Tansel, haz., *Nâmık Kemal'in mektupları*, c. 1 (Ankara: TTK, 1969), 358. Metin Kayahan Özgül, *Leskofçalı Galib: hayatı ve eserleri* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987), 9; İskender Pala, "Leskofçalı Galib," *TDVİA*, c. 27 (Ankara: TDV, 2003), 140-141. Anlaşıldığına göre İbnülemin'in yorumu, öteki araştırmacılar tarafından da benimsenmiştir.

Haz. Hatice Aynur ve dğr.

741-763